

Mod, självkänsla och nytänkande

Strategisk barn- och ungdokumentplan av, för och med barn och unga

Mölnåls stad 2015-2018

Inledning

Mölnads stad jobbar redan på många olika sätt med att skapa förutsättningar för ett rikt utbud av upplevelser, möjligheter till eget utövande och utbildning för barn och unga inom kulturområdet.

Vi ser hur detta leder till modiga, nytänkande och självständiga individer.

Vi jobbar bland annat med kultur i skolan, musikundervisning i skolan, vi har undervisning i kulturskolan på fritiden, vi erbjuder fritidsverksamhet med en mängd olika kulturinslag och vi har en bred biblioteksverksamhet såväl som museiverksamhet. Även studieförbund och föreningsliv bidrar i allra högsta grad till utbudet.

Men, för att detta inte skall spreta åt olika håll, och för att kunna se att allt samverkar på ett klokt och långsiktigt vis, så har Mölnads stad tagit fram en barn- och ungdokumentplan. Planen är till för att enas kring mål och syfte och för att i nästa steg kunna ta fram aktivitetsplaner för fortsatt utveckling och tydlig ansvarsfördelning.

Karin Vedlin (S), Februari 2015
Ordförande i kultur-
och fritidsnämnden

Ingvar Paulsson (M), Februari 2015
Vice ordförande i kultur-
och fritidsnämnden

Innehållsförteckning

Inledning	2
Uppdrag	4
Syfte och mål	4
Vidgat kulturbegrepp	4
Fokusområden	5
<i>Upplevelse och eget skapande</i>	5
<i>Tillgång till kultur som är tillgänglig</i>	6
<i>Delaktighet och inflytande</i>	7
<i>Lärande och kunskapande</i>	7
Ansvar och genomförande	8
Uppföljning	9

Uppdrag

Kultur- och fritidsförvaltningen har fått i uppdrag av kultur- och fritidsnämnden att arbeta fram en ny strategisk plan för barn- och ungdokument. Syftet med planen är att stötta förvaltningarnas vägval och löpande arbete med barn- och ungdokument.

Arbetet sker i bred samverkan med kultur- och fritidsförvaltningen, skolförvaltningen och utbildningsförvaltningen. Uppdraget inkluderar att formulera övergripande mål, strategier och ansvarsbeskrivningar för satsningar inom barn- och ungdokumentområdet.

Utgångspunkter i arbetet är;

- FN:s Barnkonvention
- Den nationella ungdomspolitiken
- Läroplanernas mål
- Vision Mölndal 2022
- Tillsammans gör vi det möjligt, Kultur- och fritidsförvaltningens målbild
- Övriga, för området, relevanta regionala och nationella styrdokument.

Arbetet bedrivs utifrån en processgrupp bestående av ett flertal representanter från olika verksamheter samt uppsamlingsstillfällen där externa aktörer har bidragit med värdefull respons och synpunkter. Inspiration och kunskap har även hämtats genom deltagande i det regionala projektet KLIV 3.0 (kultur och lärande i vardagen).

Syfte och mål

Syftet med barn- och ungdokumentplanen är att skapa en långsiktig strategisk och hållbar utveckling av kulturlivet för, av och med barn och unga från 0 till och med 25 år i Mölndals stad. Kulturlivet ska bygga på samverkan mellan kommunala verksamhetsområden och med externa intresseorganisationer.

Planens mål relaterar till stadens vision Mölndal 2022. I visionen beskrivs Mölndal som ”den hållbara staden där alla får chansen”. Mod och kreativitet är viktiga komponenter i att utveckla staden till en mångsidig och kreativ plats att bo på, verka i och besöka. Dialog och delaktighet stärker den gemensamma identiteten och bygger framtidstro.¹

Barn- och ungdokumentplanen ska leda till en verklighet där barn och unga bemöts med respekt och som skapar möjlighet att på sina villkor få möta kultur på fritiden, i förskolan, i skolan och i gymnasiet. Satsningar på barn- och ungdokument bidrar till nytänkande, kreativa barn och unga med ett mod och en stark identitet som rustar dem för en framtid som vi ännu inte känner till.

Övergripande effektmål

Det övergripande målet för planen är att fler barn och unga ska uppleva sig själva som nytänkande och kreativa samt ha en stark identitet och självkänsla.

Vidgat kulturbegrepp

Att definiera vad som är kultur är svårt. Många, inte minst barn och unga, har en högst personlig tolkning av vad kultur är.

Kultur kan innebära allt från musik, konst, teater, film, dans, litteratur med mera, det vill säga ett estetiskt kulturbegrepp. Det kan också syfta till exempelvis traditioner, livsmönster, identitet,

¹ Mölndals stad, *Vision Mölndal 2022*, beslutad 2013.09.18

lekar, normer, språk med mera, det vill säga ett antropologiskt kulturbegrepp. Ett viktigt förhållningssätt i barn- och ungdokumentplanen är kultur som uppfattas som relevant och angelägen av barn och unga själva. Barn- och ungdokumentplanen ska verka för en inkluderande kultur där alla kan vara delaktiga. Utgångspunkten är kultur **för, med och av** barn och unga.²

Barn och ungas kultur eller barn- och ungdokument

Det är viktigt att skilja på barn och ungas kultur och barn- och ungdokument.

Barn och ungas kultur är kultur producerad av barn och unga och vars uttryck ingen vuxen styr över, exempelvis ungas subkulturer genom egna uttryck och skapande.

Barn- och ungdokument är kultur som är producerad för barn och unga eller tillsammans med barn och unga, exempelvis den bildande eller marknadsorienterade kulturen exempelvis kulturskolor, arrangemang, dataspel med mera.

Mölnåls stads barn- och ungdokumentplan inkluderar främst begreppet barn- och ungdokument då den genomförs av vuxna tillsammans med barn och unga. Men planen ska också skapa förutsättningar för barn och ungas egen kultur och kreativitet.

Fokusområden

Följande fyra fokusområden är formulerade utifrån en omvärldsbild av hinder och framgångsfaktorer för barn och ungas kultur och kulturliv. Fokusområdena har arbetats fram genom processgrupper samt aktuell forskning och rapporter. De utgör viktiga övergripande strategiska inriktningar som beskriver på vilka sätt arbetet framåt ska genomföras.

Till varje fokusområde har ett antal strategier arbetats fram som berörda förvaltningar aktivt ska arbeta med under de kommande fyra åren. Strategierna ska konkretiseras i årliga aktivitetsplaner.

De fyra fokusområdena är;

- Upplevelse och eget skapande
- Tillgång till kultur som är tillgänglig
- Delaktighet och inflytande
- Lärande och kunskapande

Upplevelse och eget skapande

Barn och unga ska ha möjlighet att **uppleva** ett varierat kulturutbud och ha förutsättningar för **eget skapande** i sin vardag. Kulturupplevelser leder till nya intryck, känslor och föreställningsvärldar och där man kan hämta inspiration. Att kontinuerligt få uppleva kultur ger en kännedom om olika konstformer. Det skapar en trygghet i att våga analysera, reflektera och omvärdera sin omvärld, vilket öppnar för en bredare förståelse av sig själv och andra. Barn och unga ska erbjudas möjlighet att delta i internationella utbyten för att stärka gemenskap och kunskap om olika länder och kulturer.

Genom eget skapande kan barn och unga utveckla sin fantasi, kreativitet och nytänkande samt hitta ett eget språk att uttrycka sig med. I skapandet stärks identiteten och nya vägar för att förstå sig själv och andra öppnas. Barn och unga ska få stöd för att utveckla och förverkliga sina idéer. De ska ges tillfällen att prova på, experimentera och odla sina intressen efter egen lust och ambition.

² Flemming Mouritsen: *Child Culture – Play Culture, Child and youth culture*, Odense University, Denmark 1998

För att utveckla och förbättra barn och ungas möjlighet till upplevelse och eget skapande arbetar förvaltningarna tillsammans med att;

- Säkerställa professionella kulturupplevelser och aktiviteter med eget skapande i alla årskurser under förskole- och skoltiden
- Använda den nya teknikens möjligheter i verksamhet och projekt
- Främja ungas möjlighet att delta i internationella kulturutbyten och möten med olika kulturer

Kultur- och fritidsförvaltningen arbetar särskilt med att:

- Erbjudna barn och unga ett varierat kulturutbud av professionella kulturupplevelser och eget skapande som inkluderar barn och ungas syn på vad som är bra och angelägen kultur
- Stötta kulturaktörer och kulturarrangörer som verkar lokalt
- Arbeta med unga kulturaktörer och arrangörer som medskapande i stadens kulturverksamhet och utbud
- Samverka med lokala intresseorganisationer och intressegrupper med syfte att bredda kulturutbudet samt underlätta för unga att realisera egna idéer och initiativ

Tillgång till kultur som är tillgänglig

Barn och unga ska ha **tillgång** till kultur och den ska vara **tillgänglig**. Utbud, arenor och mötesplatser för eget skapande och upplevelser ska vara tillgängliga utifrån barn och ungas perspektiv. Barn och unga ska känna sig välkomna, ha lika rättigheter och möjligheter att delta i samt ta del av ett brett och varierat kulturliv.³ Kultur ska finnas tillgänglig så väl i närmiljön som på centrala platser och ge möjligheter för barn och unga att delta på sin fritid.

För att utveckla och förbättra barn och ungas tillgång till kultur arbetar förvaltningarna tillsammans med att;

- Utforma information så att den är enkel att hitta, har ett direkt tilltal till barn och unga och finns på fler språk än svenska
- Anpassa grupper och aktiviteter utifrån barn och ungas villkor för deltagande
- Sträva efter låga alternativt inga deltagaravgifter eller resekostnader för aktiviteter riktade till barn och unga

Kultur- och fritidsförvaltningen arbetar särskilt med att:

- Tillgängliggöra kulturlivet för barn och unga i behov av extra stöd
- Utveckla attraktiva mötesplatser för upplevelser och eget skapande som är tillgängliga på barn och ungas fritid. Mötesplatserna ska finnas centralt såväl som i närmiljön
- Arbeta uppsökande där barn och unga vistas
- Ge plats för barn och ungas skapande i det offentliga rummet

³ Diskrimineringsombudsmannen (DO), *Diskrimineringsgrunderna*, <http://www.do.se/sv/Diskriminerad/Diskrimineringsgrunderna/>
Barnombudsmannen (BO), *Barnkonventionen för barn och unga*, <http://www.barnombudsmannen.se/barnkonventionen/barnkonventionen-for-barn-och-unga/>

Delaktighet och inflytande

Barn och unga ska ha möjlighet att vara **delaktiga** och ha ett reellt **inflytande** över den kultur som de deltar i och tar del av under sin fritid såväl som under sin skoltid. Barn och unga ska få ta del av kultur på sina villkor och det ska ske i deras vardag. Det ger förutsättningar att utvecklas som människor och att ta del av samhället och demokratin. Vuxna ska lyssna på och fråga barn och unga vad de vill, samt ta hänsyn till deras vilja och perspektiv. I Mölndals stad ska barn och unga ha möjlighet att utveckla sin egen identitet, förmåga till samspel samt ha tillgång till information och relevanta forum.

För att utveckla och förbättra barn och ungas möjlighet till delaktighet och inflytande arbetar förvaltningarna tillsammans med att;

- Utforma fysiska miljöer med hänsyn till barn och ungas behov och rättigheter av trygga, lustfyllda och kreativa miljöer
- Bilda forum för inflytande i frågor som rör barn och ungas vardag
- Sammanställa, utveckla och pröva olika metoder för barn och ungas delaktighet och inflytande
- Öka möjligheten för barn och ungas delaktighet och inflytande i Mölndals stads kulturverksamheter och utbud

Kultur- och fritidsförvaltningen arbetar särskilt med att:

- Samordna och synliggöra resurser samt ge stöd och vägledning för unga att själva arrangera, skapa och producera på fritiden
- Prioritera barn och ungas kulturskapande och kreativitet i bidragsstödet till föreningslivet

Lärande och kunskapande

Kultur ska vara en del av barn och ungas **lärande** och **kunskapande** på fritiden och i skolan. Genom att i olika lärprocesser kombinera kultur, lärande och problemlösning skapas förutsättningar för barn och unga att erhålla kunskap på flera sätt. Estetiska lärprocesser skapar möjlighet för barn och unga att få stöd i sin utveckling samt förutsättningar för kreativitet och kritiskt tänkande. Ungas eget kulturskapande på fritiden bidrar till ett viktigt informellt lärande inför framtiden.

För att utveckla och förbättra kultur och lärande för barn och unga arbetar förvaltningarna tillsammans med att;

- Stimulera barn och ungas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt vilja att pröva egna idéer och lösa problem
- Vidga perspektivet från konsument- till deltagarkultur
- Ge råd och vägledning till unga kulturaktörer och arrangörer kring kulturproduktion
- Arbeta med pedagogiska förhållningssätt som främjar barn och ungas entreprenörskap och innovation
- Utveckla de olika aspekterna av ”kultur och lärande” (*skapande skola, kultur i förskola/ skola, kulturskola*)

Kultur- och fritidsförvaltningen arbetar särskilt med att:

- Förbättra samverkan mellan det professionella kulturlivet och skolan
- Förmedla kulturpedagoger och utveckla professionella kulturprogram genom rådgivning och vägledning

Ansvar och genomförande

Barn- och ungdokument är inte enbart en fråga för det traditionella kulturområdet. Den berör många olika sektorer som utbildning, barnomsorg, föreningsliv, boendemiljö, fritidsverksamhet osv. Detta innebär att resurserna är fördelade på många vilket förutsätter bra former för samarbete och samverkan.

Planen riktar sig till nämnder och förvaltningar i staden som arbetar med barn- och ungdokument. Det gäller såväl ungas aktiviteter som deras fysiska miljö. I dag vilar ansvaret för upprättande och genomförande av barn- och ungdokumentplanen på kultur- och fritidsnämnden. Genomförande sker i samverkan mellan kultur- och fritidsförvaltningen, skolförvaltningen och utbildningsförvaltningen med hänsyn till verksamheternas särskilda uppdrag. På sikt är ambitionen att etablera samverkan med ännu flera förvaltningar i Mölndals stad. Förhoppningen med planen är att den också ska fungera som inspiration för organisationer och aktörer som arbetar med barn- och ungdokument utanför det kommunala uppdraget.

Kultur- och fritidsförvaltningens uppdrag

Kultur- och fritidsförvaltningen i Mölndals stad ska utifrån geografisk spridning erbjuda ett allsidigt, kvalitativt och innehållsrikt utbud såväl inom konstnärliga och kulturella områden som inom idrotts- och fritidsverksamheter.⁴ Kultur- och fritid har sin gemensamma bas i människors behov av sammanhang, fysisk aktivitet, stimulans och skapande. Genom att möta dessa behov utgör kultur- och fritidsverksamheten en grundläggande förutsättning för människans möjligheter till engagemang och inflytande i ett levande samhälle. Kultur och fritid är till för alla, med fokus på barn och unga. I samarbete med skolan utvecklas kulturens potential kring kultur och lärande. I barn- och ungdokumentplanen ansvarar kultur- och fritidsförvaltningen för ett levande kulturliv, möjlighet till eget skapande och professionella kulturupplevelser som inkluderar barn och ungas syn på vad som är bra och angelägen kultur.

Skolförvaltningen och utbildningsförvaltningens uppdrag

Skolväsendet vilar på demokratins grund. Skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Skolan ska främja elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare.⁵

I barn- och ungdokumentplanen ansvarar skolförvaltningen och utbildningsförvaltningen för att barn och unga får ta del av professionella konst- och kulturupplevelser samt utveckla sin förmåga genom eget skapande inom olika konstformer och lärostilar, i förskolan, i skolan och i gymnasium.

En utgångspunkt för genomförande av planen är samverkan där olika kompetenser och erfarenheter bidrar till en starkare och mer innovativ helhet. På uppdrag av ansvariga förvaltningschefer bildas en organisation för samverkan med representanter från kultur och fritid samt förskolan, skolan och gymnasium. Gruppen ska arbeta med gemensam planering,

⁴ Kultur- och fritidsförvaltningen, Mölndals stad, *Reglemente för kultur- och fritidsnämnden*, beslutad 2013.02.20

⁵ Skolverket, *Skolans värdegrund och uppdrag (Lgr11)*, http://www.skolverket.se/laroplaner-amnen-och-kurser/grundskoleutbildning/grundskola/laroplan/curriculum.htm?tos=gr&a=1#anchor_1

metodutveckling, kunskapsväxling och effektivt användande av resurser. Samverkande förvaltningar ansvarar tillsammans för att organisationen är bemannad och att uppdraget följs upp och utvecklas.

Utifrån barn- och ungdokumentplanen tas årliga aktivitetsplaner kopplade till budget fram. Dessa beskriver mer konkret vad som ska göras och utvecklas.

Uppföljning

Barn- och ungdokumentplanen är ett vägledande styrdokument för stadens berörda förvaltningar. Varje berörd förvaltning ska i sina åtaganden väga in planens mål och strategier. Uppföljning redovisas årligen i respektive förvaltnings verksamhetsberättelse och följer, i den mån det är möjligt, stadens ordinarie uppföljning inom ledningssystemet Hypergene. Utvärdering av den strategiska planen för barn- och ungdokument ska påbörjas 2017 för att sedan revideras och antas på nytt efter 2018.